Valiokunnan mietintö SiVM 10/2026 vp─ HE 194/2026 vp

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi audiovisuaalisen tilausohjelmapalvelun tarjoajan velvollisuudesta investoida audiovisuaaliseen sisältöön

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi audiovisuaalisen tilausohjelmapalvelun tarjoajan velvollisuudesta investoida audiovisuaaliseen sisältöön (HE 194/2026 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelä, opetus- ja kulttuuriministeriö
- hallitussihteeri Aura Lehtonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtaja Henri Terho, Taide- ja kulttuurivirasto
- julkisen palvelun asiantuntija Sakari Ilkka, Yleisradio Oy
- Senior Legal Counsel Sonia Meltti, Elisa Oyj
- sidosryhmäjohtaja Suvi Aherto, MTV Oy
- yhteiskuntasuhdevastaava Peppiina Huhtala, Sanoma Media Finland Oy
- toimitusjohtaja Stuba Nikula, Suomen elokuvasäätiö sr
- hallituksen puheenjohtaja Roope Lehtinen, Audiovisual Producers Finland — APFI ry
- toiminnanjohtaja Matti Numminen, Avate Audiovisuaalisen alan tekijät ry
- toimitusjohtaja Valtteri Niiranen, Kopiosto ry
- toimitusjohtaja Tero Koistinen, Suomen Filmikamari ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- liikenne- ja viestintäministeriö
- Liikenne- ja viestintävirasto
- Innovaatiorahoituskeskus Business Finland
- Netflix
- Viaplay Group Finland Oy
- Medialiitto ry
- Suomen Elokuvateatteriliitto — Finlands Biografförbund — SEOL ry
- Suomen elokuvatoimistojen liitto — Finlands filmbyråers förbund ry
- Suomen Journalistiliitto ry

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki audiovisuaalisen tilausohjelmapalvelun tarjoajan velvollisuudesta investoida audiovisuaaliseen sisältöön.

Ehdotuksen mukaan Suomeen sijoittautunut tilausohjelmapalvelun tarjoaja velvoitettaisiin osallistumaan eurooppalaisen audiovisuaalisen sisällön tuotannon rahoitukseen Suomessa. Investointivelvoite koskisi myös toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautunutta tilausohjelmapalvelun tarjoajaa, joka suuntaa tilausohjelmapalvelua yleisölle Suomen alueella. Ehdotuksella pantaisiin täytäntöön audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan direktiivin audiovisuaalisen tuotannon rahoitusta koskevat säännökset.

Tilausohjelmapalvelun tarjoajalle asetettaisiin investointivelvoite, joka vastaa viittä prosenttia sen viimeksi päättyneellä tilikaudella Suomessa kertyneestä liikevaihdosta. Investointivelvoitteen voisi täyttää joko investoimalla uuden audiovisuaalisen sisällön tuotantoon tai suorittamalla valtiolle tuloutuva maksu tai yhdistämällä investoinnit ja maksu. Ehdotettu sääntely merkitsisi uuden veronluonteisen maksun käyttöönottoa. Investointivelvoitteen noudattamista valvoisi Liikenne- ja viestintävirasto, joka vastaisi myös veronluonteisen maksun määräämisestä ja siihen liittyvistä viranomaistehtävistä. Kyse olisi uusista viranomaistehtävistä.

Tilausohjelmapalvelun tarjoajan suorittaman maksun kautta valtiolle tuloutuvat rahat myönnettäisiin hallintokuluilla vähennettyinä valtionavustuksena käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan tuotantoon Suomen elokuvasäätiön toimesta. Suomen elokuvasäätiö hoitaisi valtionapuviranomaiselle kuuluvia tehtäviä myöntäessään valtionavustuksia.

Esityksen arvioidaan lisäävän kotimaisen elokuva- ja tv-tuotannon rahoitusta, vahvistavan eurooppalaisen ja kotimaisen sisällön näkyvyyttä tilausohjelmapalveluissa sekä vahvistavan audiovisuaalisen alan kasvua, monimuotoisuutta ja kansainvälistä kilpailukykyä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen lähtökohdat ja tarkoitus

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki audiovisuaalisen tilausohjelmapalvelun tarjoajan velvollisuudesta investoida audiovisuaaliseen sisältöön. Velvollisuudesta säätäminen perustuu Euroopan unionin audiovisuaalisia mediapalveluja koskevaan direktiiviin (2010/13/EU, jäljempänä AVMS-direktiivi), jonka tarkoituksena on luoda Euroopan unionin audiovisuaalisten mediapalvelujen yhtenäismarkkinat ja taata niiden asianmukainen toiminta samalla, kun edistetään kulttuurista monimuotoisuutta ja turvataan riittävän tasoinen kuluttajien ja alaikäisten suojelu.

Audiovisuaalisten sisältöjen kulutus on siirtynyt yhä enemmän suoratoisto- ja tilausohjelmapalveluihin. Samalla kansainvälisten palveluiden merkitys markkinoilla on kasvanut, mutta niiden tekemät investoinnit suomalaisiin tuotantoihin ovat jääneet vähäisiksi. AVMS-direktiiviin lisättiin vuonna 2018 säännös (13 artiklan 2 kohta), jonka mukaan jäsenmaat voivat velvoittaa audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoajat rahoittamaan eurooppalaisia tuotantoja Euroopan kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistämiseksi. AVMS-direktiivin mahdollistama investointivelvoite on voimassa jo 15 Euroopan maassa, ja näiden lisäksi muutamissa maissa velvoitetta ollaan toimeenpanemassa.

Audiovisuaalisten sisältöjen kulutus kohdistuu Suomessa yhä vahvemmin kansainvälisten palveluntarjoajien palveluihin etenkin nuorempien katsojien ikäluokissa. Kansainvälisten tilausohjelmapalvelun tarjoajien investoinnit suomenkielisiin ja Suomeen liittyviin audiovisuaalisiin tuotantoihin ovat toistaiseksi olleet verrattain vähäisiä suhteessa tilausohjelmapalvelun tarjoajien markkina-asemaan Suomessa. Suomessa on viimeisen noin kymmenen vuoden aikana tehty vain muutamia draamasarjoja ja elokuvia yhteistyössä kansainvälisten tilausohjelmapalveluiden kanssa. Kuten hallituksen esityksessä (s. 21) on tuotu esiin, kansallista investointivelvoitetta voidaan pitää eräänlaisena markkinainterventiona, jolle on kulttuuripoliittiset perusteet audiovisuaalisen alan kansainvälistyessä ja eurooppalaisten sääntelyratkaisujen lisääntyessä.

Valiokunta hallituksen esitykseen ja asiantuntijalausuntoihin viitaten toteaa, että ehdotetun investointivelvoitteen voidaan katsoa parantavan kotimaisten tuotantoyhtiöiden kansainvälisen kilpailukyvyn edistymistä, vientitulojen kasvua sekä suomalaisen kulttuurin saavutettavuutta. Kotimaisten av-tuotantojen kasvuedellytyksiä turvaamalla ja lisäämällä voidaan vahvistaa myös alan työllisyyttä sekä turvata pienen kieli- ja kulttuurialueen omaa av-tuotantoa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Investointivelvoitteen soveltamisala

Ehdotettu laki koskee Suomeen sijoittautuneita audiovisuaalisen tilausohjelmapalvelun tarjoajia ja myös toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautunutta tilausohjelmapalvelun tarjoajaa, joka suuntaa tilausohjelmapalvelua yleisölle Suomen alueella. Investointivelvoitteen ulkopuolelle on rajattu Yle, televisioyhtiöiden tarjoamat lineaariset palvelut, videonjakoalustapalvelut ja liikevaihdoltaan tai markkinaosuudeltaan pienet palvelut.

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esille, että lineaarista televisiotoimintaa ei tulisi rajata lakiesityksen ulkopuolelle. Valiokunta saamansa selvityksen perusteella toteaa, että AVMS-direktiivi jättää jäsenvaltioille harkintavaltaa audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan investointivelvoitteen kansalliseen toimeenpanoon ja sen laajuuteen. Direktiivin johdantokappaleessa 37 todetaan nimenomaisesti, että lähetystoiminnan harjoittajat investoivat eurooppalaisiin audiovisuaalisiin teoksiin enemmän kuin tilattavien audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoajat, minkä vuoksi jäsenvaltiot voivat kansalliset kulttuuripoliittiset

tavoitteet ja markkinarakenne huomioon ottaen rajata lineaarisen televisiotoiminnan velvoitteen soveltamisalan ulkopuolelle.

Suomessa toimivat lineaariset televisiotoiminnan harjoittajat ovat jo merkittäviä kotimaisen audiovisuaalisen tuotannon rahoittajia, minkä lisäksi niihin kohdistuu tilausohjelmapalveluja tiukempia eurooppalaisia teoksia ja riippumattomia tuottajia koskevia velvoitteita sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) nojalla. Saadun selvityksen mukaan lineaaristen tv-kanavien tarjoajien sisällyttäminen soveltamisalaan ei myöskään toisi velvoitteen piiriin uusia toimijoita.

Edellä todetun perusteella valiokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettua rajausta perusteltuna ja sääntelyn tavoitteiden kannalta oikeasuhtaisena.

Investointivelvollisuuden toteuttamismalli

Hallituksen esityksen mukaan tilausohjelmapalvelun tarjoajan tulee osallistua av-sisältöjen tuotannon rahoitukseen vuosittain määrällä, joka vastaa viittä prosenttia Suomessa toteutuneesta liikevaihdosta (tilaus- ja mainostulot). Lineaarisesta ohjelmatuotannosta saadut tulot on urheilu- ja uutisohjelmien tarjoamisesta saatujen tuottojen tavoin rajattu ehdotetussa laissa sovellettavan liikevaihdon määritelmän ulkopuolelle (ehdotetun lain 2 §:n 3 kohta). Ehdotetun investointivelvoitteen voi täyttää joko investoimalla audiovisuaalisen sisällön tuotantoon tai suorittamalla maksun taikka näiden yhdistelmällä.

Joissakin asiantuntijalausunnoissa esitettyä viiden prosentin investointivelvoitetta on pidetty liian korkeana. Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten toteaa, että ehdotettu viiden prosentin taso on perusteltu ja oikeasuhtainen suhteessa esityksen tavoitteisiin. Ehdotettua tasoa arvioitaessa on otettu huomioon sekä Suomen audiovisuaalisen alan koko että muiden Euroopan maiden sääntelyratkaisut. Viiden prosentin investointivelvoite vastaa esimerkiksi Alankomaissa, Portugalissa ja Espanjassa käytössä olevan viiden prosentin tasoa. Tanskassa velvoite on 5—7 prosenttia, ja Norjassa on tarkoitus hyväksyä neljän prosentin investointivelvoite. Useissa suuremmissa jäsenvaltioissa velvoitteiden tasot ovat selvästi korkeampia. Esimerkiksi Ranskassa velvoitteen taso on 20—25 prosenttia, Italiassa 16 prosenttia ja ranskankielisessä Belgiassa 9,5 prosenttia.

Esitys on notifioitu Euroopan komissiolle hallituksen esityksen valmistelun aikana. Komission näkemyksen mukaan viiden prosentin velvoitetta voidaan lähtökohtaisesti pitää hyväksyttävänä, kunhan sääntely kokonaisuutena täyttää suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Velvoitteen oikeasuhtaisuutta tukee se, että velvoite kohdistuu Suomessa kertyneeseen liikevaihtoon ja että palveluntarjoaja voi toteuttaa velvollisuutensa joustavasti joko suorilla investoinneilla, maksulla tai näiden yhdistelmällä. Malli antaa toimijoille mahdollisuuden valita liiketoimintansa kannalta tarkoituksenmukaisimman toteuttamistavan.

Investointeja koskevat ehdot

Ehdotetussa laissa (4 §) audiovisuaalisiin sisältöihin kohdistuvan investoinnin kohteet on rajattu koskemaan esitysoikeuksien hankintaa, uuden audiovisuaalisen sisällön tuotantoa tai

yhteistuotantoa. Esitysoikeuksien kohteena olevien tuotantojen tulee olla valmistuneita viimeisen kolmen vuoden aikana.

Uuteen audiovisuaaliseen sisältöön tehtävän investoinnin kokonaismäärästä yli puolet tulee kohdistua käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan esitysoikeuksien hankintaan, tuotantoon tai yhteistuotantoon. Loput investoinneista voivat kohdistua esimerkiksi viihteeseen taikka erilaisiin tosi-tv- tai peliohjelmiin.

Investoinnin kohteena olevasta uudesta audiovisuaalisesta sisällöstä tai hankittujen esitysoikeuksien kohteena olevasta sisällöstä yli puolet tulee olla suomen-, ruotsin- tai saamenkielistä. Sisällön tulee liittyä kiinteästi Suomen historiaan, kulttuuriin tai yhteiskuntaan. Uutta audiovisuaalista sisältöä tuottavan tuotantoyhtiön tai yhteistuotantojen osalta yhden tuotantoyhtiön tulee olla Suomessa tai muussa EU:n jäsenvaltiossa rekisteröity tuotantoyhtiö.

Valiokunta saamansa selvitykseen viitaten pitää hallituksen esityksen mukaisia investointien ehtoja perusteltuina. Ehdotetun lain audiovisuaalisia sisältöjä koskevalla vaatimuksella turvataan investointivelvoitteen kulttuuripoliittisen tavoitteen toteutumista ja samalla annetaan palveluntarjoajille mahdollisuus kohdentaa osa investoinneistaan myös muihin audiovisuaalisiin sisältöihin markkinalähtöisesti. Investointeja koskevat ehdot ovat myös riittävän laajoja siten, etteivät ne rajoita tilausohjelmapalvelun tarjoajan toimituksellista tai taiteellista vapautta. Lisäksi ne jättävät tilausohjelmapalvelun tarjoajan harkittavaksi sen, millaisilla sisällöllisillä investoinneillaan se osoittaa edellytysten täyttymisen ja mitkä tuotannot se ilmoittaa velvollisuuden ehdot täyttäviksi investoinneiksi.

Hallituksen esityksen valmistelussa on tunnistettu, että velvoitteen piirissä olevien palveluntarjoajien liiketoiminta perustuu usein laajaan sisältövalikoimaan, johon kuuluu käsikirjoitettujen sisältöjen lisäksi myös viihde-, kilpailu- ja muita formaattipohjaisia ohjelmia. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös tällaisiin sisältöihin tehdyt investoinnit voidaan ottaa huomioon investointivelvoitteen täyttämisessä.

Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten katsoo myös, että lakiesityksessä (4 §) ehdotettu kolmen vuoden kokonaisajanjakso on tasapainoinen ja että ratkaisussa on huomioitu sekä uusien tuotantojen rahoittaminen että jälkimarkkinoiden kehittyminen. Hyväksyttävien esitysoikeuksien hankinta-aikaa ei ole tarkoituksenmukaista pidentää. Esitysoikeuksien hankinnan rajoittamisella kolmen vuoden ajanjaksolle tuetaan sitä, että investoinnit kohdistuvat suhteellisen uusiin tuotantoihin. Tämä vastaa AVMS-direktiivin 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua eurooppalaisten audiovisuaalisten teosten edistämisen tavoitetta. Samalla ehdotetussa sääntelyssä on huomioitu se, että myös valmiiden teosten esitysoikeuksien hankinta tukee audiovisuaalista tuotantoalaa edistäen kotimaisten teosten jälkimarkkinoiden kehittymistä. Vastaava kolmen vuoden malli on käytössä esimerkiksi Norjassa ja Tanskassa.

Investointivelvollisuuden maksukertymän käyttö

Lakiesityksen mukaan tilausohjelmapalvelun tarjoajan suorittamat maksut tuloutetaan valtiolle. Suomen elokuvasäätiö myöntää valtiolle tuloutuvat rahat audiovisuaalisten tuotantojen tukemiseen hallintokuluilla vähennettynä. Avustuksia myönnetään tuotantoyhtiöille

käsikirjoitetun elokuvan, dokumentin tai draamasarjan tuotantoon. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että dokumenttiohjelmalla voidaan tarkoittaa myös dokumenttisarjaa.

Valiokunnan näkemyksen mukaan Suomen elokuvasäätiö on maksuina kertyvien varojen osalta oikea taho hoitamaan valtionapuviranomaiselle kuuluvia tehtäviä. Sille on kertynyt tarvittava osaaminen ja ymmärrys av-alasta sekä muodostunut valmiit prosessit päätöksentekoa ja raportointia varten. Valiokunta korostaa, että ehdotetulla investointivelvoitteella kerätty raha tulee pitää uutena av-alan kasvua tukevana rahoitusmuotona eikä sen tule korvata olemassa olevaa Suomen elokuvasäätiön jakamaa rahoitusta.

Tuotannon ja siitä syntyvän teoksen tulisi täyttää vähintään kolme seuraavista viidestä ehdosta:

1) käsikirjoitus tai muu kirjallinen pohja on kirjoitettu suomeksi, ruotsiksi tai saameksi;
2) teoksesta yli 50 prosenttia on suomen-, ruotsin- tai saamenkielistä;
3) teos liittyy kiinteästi Suomen historiaan, kulttuuriin tai yhteiskuntaan;
4) yli 50 prosenttia kuvauksista toteutetaan Suomessa ja
5) teokseen ja sen tuotantoon sisältyy merkittävä suomalaisten tai Suomessa pysyvästi asuvien tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden panos ja heille maksettavien palkkojen ja palkkioiden osuus tuotannon palkkiokustannuksista on merkittävä.

Avustusta voidaan myöntää Suomeen rekisteröidylle osakeyhtiölle, jolla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset tuotantoon ja joka hallinnoi riittävässä määrin teoksen kaupallisia hyödyntämisoikeuksia. Hallituksen esityksen 6 §:n yksityiskohtaisten perustelujen (HE s. 49—50) mukaan tukea voidaan myöntää ainoastaan velvoitteen piirissä olevan tilausohjelmapalvelun tarjoajan tuotantoon tai yhteistuotantoon. Asiantuntijalausunnoissa sanamuotoa on pidetty epäselvänä ja ongelmallisena erityisesti elokuvateatterilevitykseen tähtäävien elokuvien kannalta, jotka voivat olla rahoitukseltaan ja levityssuunnittelultaan pitkällä ennen tilausohjelmapalvelun kanssa käytäviä sopimusneuvotteluja. Lausunnoissa on katsottu, että valtiolle maksettavasta kertymästä myönnettävä tuki tulee voida myöntää säädetyt kelpoisuusehdot täyttävälle tuotantoyhtiölle ilman, että tilausohjelmapalvelu on jo mukana hankkeessa. Eräässä lausunnossa puolestaan on korostettu, että rahoitusta tulisi jakaa vain velvoitteen piirissä olevien suoratoistopalveluiden tuotantoihin.

Valiokunta saamansa selvityksen perusteella toteaa, että AVMS-direktiivissä ei ole suoraan edellytetty, että edunsaajina olisivat ainoastaan ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvat toimijat, vaan velvoitteen soveltamisalaan kuuluvien toimijoiden tulee voida hyötyä avustuksista syrjimättömästi. Nykyisen käytännön mukaan Suomen elokuvasäätiön tukemilla tuotannoilla tulee olla jakelukanava jo tukea haettaessa. Hallituksen esityksen perusteluissa on tarkoitettu korostaa, että ehdotetun lain nojalla syntyvistä määrärahoista tuettavien tuotantojen rahoittajina ja jakelijoina tulee toimia ensisijaisesti velvoitteen piirissä olevat tahot. Asiantuntijalausunnoista kuitenkin ilmenee tarve täsmentää säännöksen soveltamista siten, että se mahdollistaa sen, että erityisesti pitkien elokuvien osalta rahoittajina ja jakelijoina voivat olla muutkin kuin nyt ehdotettavan lain piirissä olevat tahot.

Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksen (s. 49—50) perustelujen sanamuodosta poiketen Suomen elokuvasäätiö voi ottaa avustuspäätöksiä tehdessään huomioon tv-draaman ja pitkien elokuvien erilaiset jakelu- ja rahoituskäytännöt, jotka vaikuttavat myös siihen, missä vaiheessa

tämän lain velvoitteen piirissä olevat tahot tulevat rahoitettavaan hankkeeseen mukaan. Siten esitetyn lain 6 § ei estä elokuvasäätiön mahdollisuutta myöntää tukea ilman tilausohjelmapalvelun sitoumusta.

Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille tarve myöntää ehdotetun lain nojalla myönnettävää tuotantotukea myös sellaisille tuotannoille, joille on jo myönnetty Suomen elokuvasäätiön niin sanottua normaalia tuotantotukea. Valiokunta toteaa, että avustusta voidaan kohdentaa sellaisiin tuotantoihin, joiden aiempiin vaiheisiin Suomen elokuvasäätiö on myöntänyt käsikirjoitus- tai kehittelytukea valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin kehittämiseen annetun lain (1174/2018) nojalla. Sen sijaan avustusta ei voida myöntää sellaisiin tuotantoihin, joille on myönnetty aiemmin edellä mainitun lain mukaista tuotantotukea. Rajauksen tarkoituksena on välttää päällekkäisten tukien myöntäminen. Valiokunnan mielestä on tärkeää varmistaa, että uudella rahoitusinstrumentilla pystytään laajentamaan tuettavien tuotantojen valikoimaa ja että se mahdollistaa muun muassa kotimaisen tv-draaman tukemisen, joka ei ole elokuvasäätiön niin sanotun normaalin tuotantotuen piirissä.

Investointivelvoitteen sääntelyn suhde tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden oikeuksia koskevaan sääntelyyn

Valiokunnan asiantuntijalausunnossa on tuotu esille tarve lisätä lakiesityksen 4 §:ään säännökset audiovisuaalisen sisällön esitysoikeuksien luovuttamisajan enimmäiskestosta, tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden tekijänoikeuslain (404/1961) mukaisesta oikeudesta asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen sekä teoksen hyödyntämisen toteutumista koskevasta selvityksestä.

Valiokunta saamansa selvityksen perusteella katsoo, että lakiesityksen 4 §:ssä ehdotetut investointeja koskevat ehdot ovat riittävät. Hallituksen esityksen tavoitteena ei ole säännellä audiovisuaalisiin tuotantoihin liittyvien sopimusten sisältöä tai oikeudenluovutusten ehtoja. Tekijöiden, esittävien taiteilijoiden, tuotantoyhtiöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden välisiin sopimussuhteisiin sovelletaan voimassa olevaa tekijänoikeuslakia. Tekijänoikeuslain 28 a §:n mukaiset asianmukaisen ja oikeasuhtaisen korvauksen vaatimukset sekä 30 a §:n mukainen selvitysvelvollisuus koskevat osapuolia riippumatta siitä, otetaanko investointi huomioon ehdotetun lain mukaisen investointivelvoitteen täyttämisessä.

Valiokunta toteaa lisäksi, että yksittäisten sopimusehtojen, kuten oikeudenluovutusten keston tai korvausjärjestelyjen, arvioiminen osana investointivelvoitteen valvontaa lisäisi merkittävästi sääntelyn monimutkaisuutta ja hallinnollista taakkaa sekä viranomaiselle että alan toimijoille. Sopimuskäytännöt audiovisuaalisella alalla ovat moninaisia.

Asiantuntijalausunnossa on lisäksi tuotu esille tarve säätää tuotantoyhtiön velvollisuudesta kunnioittaa tekijöiden oikeutta tekijänoikeuksien yhteishallinnointiin ja myös muuttaa hallituksen esityksessä käytetty ilmaisu ”oikeuksien hallinnointi” ilmaisuksi ”IP:n omistus”.

Valiokunta katsoo, että termiä ”hallinnoi” ei ole tarpeen korvata termillä ”omistaa”. Tekijänoikeuksien hallinnointi korostaa tekijänoikeuksien taloudellisia oikeuksia ja teoksen hyödyntämistä. Ehdotettuun säännökseen (6 §) sisältyvä vaatimus siitä, että tuotantoyhtiö hallinnoi riittävässä määrin teoksen kaupallisia hyödyntämisoikeuksia, antaa tarpeellista

harkintavaltaa erilaisiin tuotanto- ja rahoitusmalleihin. Audiovisuaalisella alalla oikeuksien hallinnointia ja hyödyntämistä koskevat järjestelyt eli tuotantojen rahoitus- ja sopimusrakenteet vaihtelevat merkittävästi tuotannosta toiseen. Siten oikeuksien hallinnointi kuvaa paremmin erilaisia järjestelyjä, joilla tuotantoyhtiö voi tosiasiallisesti hyödyntää teokseen liittyviä oikeuksia. Säännöksen tavoitteena on varmistaa tuotantoyhtiön riittävät mahdollisuudet hyödyntää teosta kaupallisesti ja siten kerryttää siitä arvoa.

Investointivelvoitteen toteutumisen valvonta ja seuranta

Hallituksen esityksen mukaan investointivelvoitteen noudattamisen valvonnasta vastaa Liikenne- ja viestintävirasto. Se vastaa myös veronluonteisen maksun määräämisestä ja siihen liittyvistä viranomaistehtävistä, joiden on arvioitu tuottavan virastolle lisätyötä 1,5 henkilötyövuoden verran. Työmäärä lisääntyy erityisesti sääntelyn alkuvaiheessa.

Valiokunta korostaa, että uusien tehtävien hoitaminen edellyttää riittäviä resursseja. Hallituksen esityksen mukaan valvonnasta ja lain toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset katetaan kertyneistä maksuista ennen niiden kohdentamista valtionavustuksiin. Tämän tarkoituksena on varmistaa se, että viranomaisella on tehtäviensä hoitamiseen riittävät resurssit ja että lain toimeenpano voidaan toteuttaa tehokkaasti, yhdenmukaisesti ja hallinnollisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että lain toimeenpanoa ja vaikutuksia seurataan säännöllisesti ja että sääntelyn toimivuutta, oikeasuhtaisuutta sekä mahdollisia kehittämistarpeita arvioidaan. Tämä tullaan saadun selvityksen mukaan toteuttamaan ensimmäisen kerran aikaisintaan vuonna 2030, jolloin lain soveltamisesta on kertynyt käytännön kokemusta. Valiokunta pitää perusteltuna, että arvioinnin yhteydessä tarkastellaan myös mahdollisia lainsäädännön kehittämistarpeita sekä jatkoseurannan tarvetta.

Hallituksen esityksessä esitettyjen arvioiden mukaan ehdotetulla investointivelvoitteella on myönteisiä vaikutuksia elokuva- ja tv-alan kasvun mahdollisuuksille. Valiokunta katsoo, että kasvun tukemiseksi tulee huolehtia siitä, että alan koulutuksella pystytään vastaamaan oikea-aikaisesti kulloisiinkin osaamistarpeisiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 194/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen.*

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2026 vp

Helsingissä 11.11.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen